אין בעלמא דרשי ק"ו ושאני הכא דאמר קרא [1]אישה יקימנו ואישה יפרנו [א]את שבא לכלל הקם בא לכלל הפר את שלא בא לכלל הקם לא בא לכלל הפר: **מתני'** [א] [ב]הפרת נדרים כל היום יש בדבר להקל ולהחמיר כיצד נדרה בלילי שבת יפר בלילי שבת וביום השבת עד שתחשך [ג]נדרה עם חשכה מפר עד שלא תחשך שאם חשכה ולא הפר אינו יכול להפר: **גמ'** תניא [ד]הפרת נדרים כל היום [ה]רבי יוסי בר' יהודה ור"א בר' שמעון אמרו מעת לעת מאי טעמא דתנא קמא אמר קרא [2]ביום שמעו ורבנן מאי טעמייהו דכתיב [2]מיום אל יום ולת"ק הא כתיב מיום אל יום איצטריך דאי ביום שמעו הוה אמינא ביממא אין בליליא לא [ז]כתיב מיום אל יום ולמ"ד מיום אל יום הא כתיב ביום שמעו איצטריך דאי כתיב מיום אל יום הוה אמינא מחד בשבא לחד בשבא ליפר לה כתיב ביום שמעו א"ר שמעון בן פזי אריב"ל אין הלכה כאותו הזוג לוי סבר למיעבד כהני תנאי א"ל רב הכי אמר חביבי אין הלכה כאותו הזוג חייא בר רב שדי גירא ובדיק רבה ב"ר הונא יתיב וקאים

תנן

רש"י

אין בעלמא דרשי קל וחומר. כי האי גוונא כדאמרינן לגבי נערה חרשים טמאים: **ושאני הכא.** להכי לא דרשי בנדרים קל וחומר דאמר קרא וכו' הלכך לא מצי מפר אלא לאחר שנדרה שבא לכלל הקם: **מתני' נדרה בלילי שבת.** יכול להפר לה כל אותו ליל שבת ויום שבת. והוא הדין נמי כי נדרה במ"ש שיפר כל אותו היום בא' בשבת אלא הא דנקיט לילי שבת משום דאשמועי' במה שאמרו הפרת נדרים כל היום בלילי שבת ויומו שהלילה הולך אחר היום כדכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד[ו] אבל לא ליום ולילה שאם נדרה ביום ולא הפר לה שוב אינו יכול להפר לה משתחשך שאין הפרת נדרים אלא אותו יום שנדרה ומשחשכה כבר נכנס יום אחר: **גמ' מיום אל יום.** משמע מאותה שעה ביום זה עד יום המחרת באותה שעה: **ביממא אין.** ביום שמעו משמע יממא ולא לילה להכי כתיב מיום אל יום דמשמע יום שלם: **הא כתיב ביום שמעו.** דמשמע אותו היום בלבד ולא למחר: **דאי מיום אל יום הוה משמע מחד בשבא לחד בשבא.** דהכי משמע מיום אל יום שכמוהו דהיינו שבוע שלם להכי כתיב ביום שמעו ביום אחד שלם מעל"ע: **אין הלכה כאותו הזוג.** רבי יוסי ור"א דאמרי מעת לעת: **חייא בר רב הוה שדי גירא ובדיק.** שלא היה מעיין כל כך בנדר אלא כמו שהיה עוסק במלאכתו שהיה יורה החץ מתוך כך בדיק ליה לנדר: **יתיב וקאים.** שלא היה יושב במקום אחד אלא עומד ויושב ובדיק ליה:

תנן

ר"ן

ומהדרינן **אין בעלמא דרשינן ק"ו אלא דשאני הכא.** דאתא קרא ואפקיה. ומקשו הכא א"כ דאי לאו קרא מודו רבנן לר"א בק"ו דידיה מאי מהדרי ליה מקוה יוכיח דהא אינהו גופייהו מודו ליה אלא דקרא קדרשי ואיכא למימר דהכי אמרי ליה לא תדחוק נפשך למדמי דרשא דילן משום קל וחומר דידך דמקוה יוכיח דאיכא למידן קל וחומר ואתא קרא ואפקיה דמקוה שאינו מציל מדרשא נפקא לן מדכתיב ונוגע בנבלתם יטמא הלל אומר אפילו הן בתוך המים ואדם שמציל על טהרה בלועה מקרא נמי נפיק אלמא אתי קרא לאפוקי ק"ו וכי האי גוונא בהפרת נדרים נמי לא תפלוג אדרשא דילן לקיומי ק"ו (דילן) [דילך] דכי היכי דהתם את גופך מודית דאתא קרא ואפקיה הכא נמי אתא קרא ואפקיה. ונהי דעד השתא הוה סברינן למימר דרבנן פרכי ליה דליכא למידן בכי האי גוונא קולא וחומרא כלל במסקנא דסוגיין מסקי' דהכי קאמרי ליה מקוה יוכיח דאתי קרא ומפיק ק"ו כי האי גוונא: **מתני' הפרת נדרים כל היום.** יום השמיעה: **להקל ולהחמיר.** לאו דוקא להקל ולהחמיר דהא לא שייכא קולא וחומרא הכא אלא ה"ק פעמים שזמנו מרובה פעמים שזמנו מועט לאפוקי מעת לעת דלעולם זמנו שוה: **נדרה בלילי שבת.** ה"ה בחול והאי דנקט שבת מילתא אגב אורחיה קמ"ל דמפירין נדרים בשבת ואע"פ שאינן לצורך השבת וכדדייקינן בגמרא: **נדרה בלילי שבת.** בכניסתו מפר בלילי שבת וביום השבת עד שתחשך והיינו להקל: **נדרה עם חשכה.** שנדרה בשבת סמוך לחשכה מפר עד שלא תחשך והיינו להחמיר. וכדין הוא דליתני אינו מפר אלא [ח]לכשתחשך כיון דלהחמיר קתני אלא להכי תנא האי לישנא משום דשייך ביה טפי מאי דמסיים מלתיה שאם קודם חשכה לא הפר אינו יכול להפר דאשמועינן בהאי לישנא דמפירין נדרים בשבת אפילו שלא לצורך השבת לפי שזמנה עובר שאם קודם חשכה לא הפר שוב אינו יכול להפר: **גמ' אמר קרא ביום שמעו.** דמשמע יום השמיעה בלבד: **דכתיב מיום אל יום.** דמשמע מעת לעת שיעור שיש בין תחילת יום אחד לתחילת יום אחר דהיינו עשרים וארבעה שעות: **הוה אמינא ביממא אין בלילה לא.** דדילמא יום הכי משמע: **כתיב מיום אל יום.** דמשמע מסוף יום שלפני שמיעה עד סוף יום של שמיעה דהיינו נדרה בתחילת הלילה שמפר הלילה והיום עד סופו: **מן חד בשבא לחד בשבא.** דהכי משמע קרא מיום שמיעה עד יום כיוצא בו: **כתיב ביום שמעו.** דאינו מפר אלא יום שמיעה וכיון שכן על כרחיך כי כתיב מיום אל יום אינו אלא ליתן שיעור ארבעה ועשרים שעות: **חביבי.** ר' חייא שהיה דודו של רב. וקי"ל הכי דהפרת נדרים כל היום ותו לא וכדתנן מתני': **חייא בר רב שדי גירא ובדיק.** אגב גררא דרב מייתי הכא הא דחייא בר רב שדי גירא ובדיק בעוד שהיה מתעסק לירות חצים היה בודק אדם הבא לפניו להתיר נדרו שואלו אם מתחרט ומתירו דקסבר פותחין בחרטה ומשום הכי לא היה צריך עיון למצוא פתח: **יתיב וקאים.** שלא היה מדקדק בדבר אלא עומד ויושב כמו שהיה מזדמן לו:

תנן

עין משפט נר מצוה

נד א מיי' פי"ג מהל' נדרים הל' טו סמג לאוין רמג טוש"ע י"ד סימן רלד סעי' כא:

נה ב מיי' שם הל' טז טוש"ע שם:

◆

תוספות

ומתרץ **בעלמא'** דרשי ק"ו ושאני הכא דלית להו לרבנן דאי' קרא אישה יקימנו וכו', כדתנן (התם בנדרי') במתני' (לעיל עה.) טעמ' דרבנן דהכא, והאי דקאמרי' מקוה יוכיח פלפולא בעלמא. ויש לתמוה כהן ק"ו מבורה כבר, נימא הפרת נדרי' יוכיחו דהא דמו ספיר אהדדי דקא מדמי לה תלמודא (ע"כ): [מתני'] הפרת נדרי'. שאמרה תורה (במדבר ל) ביום שמוע אישה יניא אותה: להקל. שמפר זמן ארוך: ולהחמיר. שמפר זמן קצר: מפר לילי שבת ויום שבת עד שתחשך. שכל זה מיום שמעו לנדר: עם חשכה. סמוך למוצאי שבת: מפר עד שלא תחשך. ימהר להפר עד שלא תחשך: שאם לא הפר וחשכה. והגיע מ"ש אינו מפר: גמ' א' קרא מיום אל יום. פי' מיום זה ליום אחר דהיינו מעת אל עת: שדי גירי ובדיק. כלומ' משלח חצים ובודק אם מתחרט ומתירו, דסבר פותחי' בחרטה וא"צ להתיישב ולבקש פתח: יתיב וקאים. כלו' יושב ועומד ואינו מתיישב בדבר למצוא חרטה מיושב, דסבר פותחי' בחרטה ולא בעי' יושב כמו גבי דין:

מסורת הש"ס

א) [לעיל עה.], ב) שבת קנז., ג) לקמן עט., ד) [לקמן עז. שבת קנז.], ה) [תוספתא פי"ו ובשאלתות סימן קנו איתא הפרת נדרים כל היום דברי רבי ר"י בר יהודה ור"א בר"ש וכו'], ו) [ברכות ב.], ז) [ספרא שמיני פ"ט], ח) [נ"ל עד שתחשך].

◆

תורה אור השלם

1. כָּל נֵדֶר וְכָל שְׁבֻעַת אִסָּר לְעַנֹּת נָפֶשׁ אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ: במדבר ל יד
2. וְאִם הַחֲרֵשׁ יַחֲרִישׁ לָהּ אִישָׁהּ מִיּוֹם אֶל יוֹם וְהֵקִים אֶת כָּל נְדָרֶיהָ אוֹ אֶת כָּל אֱסָרֶיהָ אֲשֶׁר עָלֶיהָ הֵקִים אֹתָם כִּי הֶחֱרִשׁ לָהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ: במדבר ל טו

◆

מוסף רש"י

לא בא לכלל הפר. דאינו יכול להפר (לעיל עה.). הפרת נדרים כל היום. עד שתחשך ותו לא, ואפילו שמע סמוך לחשיכה (שבת קנז.).

◆

פירוש הרא"ש

מתני' הפרת נדרים. שאמרה תורה ואם ביום שמוע אישה יניא אותה: כל היום. עד שתחשך: ויש בדבר להקל ולהחמיר. כלומר פעמים מפר זמן קצר ופעמים זמן מרובה ולא שיש בדבר להקל טפי ממ"ד מעת לעת: נדרה בלילי שבת כו'. האי דנקט בלילי שבת בלילי שבת ויומו כדכתיב ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד: הכי גרסי' (לקמן פ"ז:) במתניתא האומר לאשה כל נדרים שתדורי אי אפשי בהם אין כאן נדר לא אמר כלום יפה עשית אין כמותיך אם לא נדרת מדירך אני דבריו קיימין. דלענין הפרה אין מועיל אלא לישנא דקרא עד שיאמר מופר ליכי אבל לענין הקמה דלאפרי שתיקה מועלת אם שתק כל היום קיום נמי מועיל בכל לשון או נמי להכי בעינן דוקא מופר ליכי כדי ליתן חילוק בין הפרת הבעל להתרת חכם דהפרת בעל מכאן ולהבא בלא טעם כמו את בריתי הפר והכי גרסינן בירושלמי דפרקין ר' אבהו אומר בשם ר' יוחנן הבעל שאומר אין כאן נדר אין כאן שבועה לא אמר כלום וזקן שאומר מופר לך בטל לך לא אמר כלום אלא זה כהלכתו וזה כהלכתו הבעל אומר מופר לך בטל לך וזקן אומר אין כאן נדר אין כאן שבועה: לא יאמר אדם לאשתו בשבת מופר ליכי כדרך שאומר לה בחול. שצריך לשנות מפני כבוד השבת אלא אומר לה טלי ואכלי טלי ושתי ובגמרא מפרש: גמ' דכתיב מיום אל יום. פי' מיום זה ליום אחר דהיינו מעת לעת: דאי כתיב מיום אל יום. דהוה לילה בכלל הוה אמינא מחד בשבא לחד בשבא דמשמע מיום זה ליום אחר שכמו כזה: אין הלכה כאותו הזוג. משום דרבים נינהו ואיצטריך למיפסק דלא כוותייהו או משום דקרא כוותייהו דיקא דכתיב מיום אל יום. ויש ספרים גורסין הלכה כאותו הזוג. משום דבשילהי שבת גרסינן והלכתא הפרת נדרים מעת לעת ומפרשי' סבר למיעבד כי הני תנאי פירוש תנא דמתני' ותנא קמא דברייתא דאמרי כל היום א"ל רב הכי אמר חביבי הלכה כאותו הזוג ולפי' זו גרסי' אין הלכה כאותו הזוג מגינן למימר דסתמא דהש"ס פליג אדריב"ל ובכל הספרים גרסי' הכא חייא בר רב [יש לפרש] כשהיתה אשתו נודרת לא היה מתיר מיד אלא היה שותק לקנטרה כאילו היה רוצה לקיים נדרה והיה זורק חץ כנותל לכוין בגיל שיתיר לה למחרתו קודם שיגיע לאותו מקום: רבה בר רב הונא הוה קאי. לידע מדת גלו לכוין בו למחרת אבל לספרים דגרסי' אין הלכה כאותו הזוג אין מקומו כאן אלא לקמן בשמעתין: